

Wstęp

Oddana do rąk czytelników książka *Rodzinne zasoby w pedagogice społecznej i praktyce psychopedagogicznej* jest próbą wszechstronnego zinterpretowania, a także zakorzenienia terminu „zasoby rodzinne” w polskiej pedagogice, zwłaszcza w pedagogice społecznej. Dlatego oczywiste jest, że zawarte w publikacji treści są teoretyczno-empiryczną analizą tych zagadnień.

Jeśli potraktujemy pedagogikę jako naukę „zanurzoną w praktyce, służącą praktyce i będącą społeczną praxis”¹, to zadaniem niniejszej książki jest pokazanie możliwości wykorzystania pojęcia „zasoby rodzinne” w pracy z dzieckiem i rodziną.

W ostatnim czasie coraz częściej do diagnostyki psychopedagogicznej, psychologii rodziny, psychologii zdrowia, poradnictwa rodzinnego wprowadza się pojęcie zasobów. Dotychczas było ono utożsamiane głównie z obszarem ekonomii, stopniowo, powoli, nie bez oporów zakorzenia się w pedagogice społecznej. Tym wyraźniejsza staje się potrzeba dointerpretowania pojęcia „zasoby rodzinne”, wpisania go w ramy teoretyczne, operacjonalizacji i pokazania jego praktycznej użyteczności zwłaszcza w poradnictwie rodzinnym.

Termin „zasoby rodzinne” wiąże się z humanistycznym spojrzeniem na drugiego człowieka, podkreśleniem jego potencjałów, predyspozycji, sprawczości. Stanowi uzupełnienie do mocno zakorzenionego w obszarze diagnostyki psychopedagogicznej i poradnictwa pedagogicznego podejścia patogenetycznego, które podchodzi do jednostki z perspektywy jej trudności, problemów, zaburzeń. Jednocześnie pozwala spojrzeć na rodzinę z perspektywy systemowej, uwzględniając

¹ Smolińska-Theiss, B., Theiss, W. (2010), *Badania jakościowe – przewodnik po labiryncie*. [W:] Palka, S. (red.), *Podstawy metodologii badań w pedagogice*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, s. 79–102 (np. s. 90).

jej powiązania ze światem zewnętrznym, zakorzenienie w kulturze, normach, wartościach.

W opracowaniu znalazły się także takie pojęcia, jak: „resilience”, „empowerment”, „kapitał społeczny”, „kapitał ludzki”, „siły społeczne”. Są one ściśle powiązane z terminem „zasoby”. Wpisują się w ramy teorii socjoekologicznej, konstruktywistycznej i są wyraźnie ukierunkowane na poradnictwo rodzinne, a dokładniej na diagnozę pozytywną.

W tej perspektywie przedmiotem niniejszej książki jest teoretyczna specyfikacja i usytuowanie zasobów rodzinnych wśród pojęć bliskoznacznych, określenie ich korzeni metateoretycznych. W tym obszarze kluczowe jest również wypracowanie spójnej klasyfikacji zasobów rodzinnych i modelu pracy psychopedagogicznej, który oparty jest na koncepcji zasobów.

Niniejszą książkę można podzielić na dwie części. W pierwszej pokazany został rodowód pojęcia „zasoby”, jego treści, zakres znaczeniowy oraz możliwości wykorzystania w obszarze pedagogiki, w szczególności pedagogiki społecznej. W analizach sięgam do korzeni tego pojęcia w pedagogice niemieckojęzycznej. Pokazane są także różne modele diagnozy i poradnictwa psychopedagogicznego opartego zarówno na koncepcji zasobów, jak i pojęciowym rozgraniczeniu tego terminu wobec terminów pokrewnych typu: „resilience”, „empowerment”, „siły społeczne”. W efekcie celem pierwszej części jest określenie spójnej klasyfikacji i operacjonalizacji pojęcia „zasoby rodzinne” w niemieckich i w polskich doświadczeniach badawczych oraz praktycznych związanych z diagnostyką i pomocą psychopedagogiczną rodziny.

Druga część książki ma charakter praktyczny. Kluczowe jest w niej zarysowanie możliwości skutecznego zastosowania i wykorzystania terminu „zasoby rodzinne” w diagnostyce psychopedagogicznej i poradnictwie pedagogicznym, coachingu rodzinnym z uwzględnieniem profesjonalnego podejścia i roli eksperta w tym procesie.

Marta Kulesza